

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

Kommentardel av självständigt arbete, 15 högskolepoäng,
för uppnående av konstnärlig kandidatexamen.

Alexander Rekestad
Vårterminen 2015

Gitarren som yrke

– hur gör man för att bli en framgångsrik frilansande akustisk gitarrist?

Handledare: Sven Kristersson

Gitarren som yrke – hur gör man för att bli en framgångsrik frilansande akustisk gitarrist?

Under min studietid på Musikhögskolan i Malmö har jag fått många tips och råd från lärare och studenter om hur man skapar sig en karriär i musikvärlden. Dessa råd har dock nästan uteslutande varit av generell karaktär, och inte specifikt inriktade på mitt instrument, akustisk gitarr.

Syftet med mitt examensarbete är därför att ta reda på möjliga sätt att gå tillväga för att kunna försörja sig på att spela gitarr. Den metod som används baseras på intervjuer med tre framgångsrika gitarrister: Göran Söllscher, Mats Bergström och Gustav Lundgren. Intervjuresultatet analyseras därefter med hjälp av referenser från böcker. Personliga erfarenheter spelar också en viktig roll vid bearbetningen av intervjuresultatet.

Det vidare syftet med arbetet är att jag själv avser att använda mina slutsatser av undersökningen vid planeringen av min egen framtid som gitarrist. Av undersökningen framgår att viktiga nycklar till framgång hos de intervjuade gitarristerna inbegriper ett starkt generellt intresse för musik och lust att framträda, en viss specialisering inom en genremässig eller instrumental nisch, social förmåga, förmågan att kontinuerligt leverera hög kvalitet i sitt musicerande och ett personligt engagemang i den egna karriären.

Nyckelord:

akustisk gitarr, gitarrist, yrkesmusiker, frilans, karriär, musikbranschen, framgång, musikalisk nisch

The guitar as a profession – how do you become a successful freelance guitar player?

During my studies at the Malmö Academy of Music I have received many tips and advice from teachers and students on how to create a successful career in music. However, these different types of advice have almost exclusively been of a general nature, and not specifically related to the instrument I play, the acoustic guitar.

Therefore, the purpose of this thesis is inquire into possible ways to make a living out of playing the guitar. The method used is based on interviews with three successful guitarists: Göran Söllscher, Mats Bergström and Gustav Lundgren. The interview results are then analyzed with reference to books on the subject. Personal experiences also play an important role in the processing of the results. The further purpose of the work is to make practical use of my conclusions and findings in the planning of my own future as a guitarist.

The survey shows that important keys to success as a guitarist include a strong, general interest in music and a desire to perform, a certain specialization within a genre or instrumental niche, social skills, the ability to continuously deliver high quality when performing, and a personal commitment to advance in one's career.

Keywords:

acoustic guitar, guitar, professional musician, freelance, career, music industry, success, musical niche

INNEHÅLL

INLEDNING	2
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
LITTERATUR	4
METOD	6
INTERVJU 1: GUSTAV LUNDGREN	8
INTERVJU 2: MATS BERGSTRÖM	14
INTERVJU 3: GÖRAN SÖLLSCHER	20
DISKUSSION	25
Möjliga arbetsroller för en gitarrist	25
Viktiga kunskaper och egenskaper att utveckla	26
Bredd och nisch	27
Vikten av att aktivt engagera sig i sin karriär	29
PERSONLIGA SLUTSATSER OCH KONSEKVENSER	31
REFERENSER	32
BILAGOR	33

INLEDNING

Om några få veckor så är jag i mål. Då har jag tagit min efterlängtnade kandidatexamen i musik och är certifierad gitarrist med stort G, utbildad på en av landets mest eftertraktade musikhögskolor. Fem års väntan är över. Låt fanfareorna ljuda och champagnekorkarna flyga!

Härligt, Alex! Stort grattis till examen. En fråga bara: Vad ska du använda den till?

Denna fråga har följt mig tätt intill under hela min utbildning. Inte som ett tungt och ständigt bekymmer utan mer ett som ett öppet frågetecken. Vad är det för slags arbetsmarknad som väntar där ute? Har jag det som krävs för att vara en del av den? Vad är det egentligen som krävs?

När det var dags att bestämma vad jag skulle skriva om i mitt examensarbete så slog det mig att jag kan använda den här tiden till något som inte bara resulterar i ett godkänt betyg utan som också ger mig nyttiga kunskaper om det liv och den arbetsmarknad som jag är på väg att slussas ut till.

Jag har alltid tyckt om att lyssna till människors personliga erfarenheter och kunskaper inom ett specifikt område, speciellt om deras kunnande är på en expertnivå. Brinnande passion är alltid intressant ta del av, oavsett om det gäller programmering, rörmokeri, flygplanskonstruktion eller musik. Därför kändes det naturligt att mitt examensarbete skulle bygga på intervjuer med frilansande gitarrister som nått stora framgångar inom yrket.

Tack!

Jag vill tacka Gustav Lundgren, Mats Bergström och Göran Söllscher för att de med kort varsel ställde upp på att bli intervjuade. Det har varit mycket inspirerande att få ta del av era kunskaper och insikter.

Jag vill även tacka min handledare Sven Kristersson för hans generösa support och träffsäkra feedback.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

I detta examensarbete vill jag genom intervjuer ta reda på hur andra, redan framgångsrika, gitarrister gjort för att komma dit de är idag. Genom att analysera och diskutera deras svar syftar undersökningen till att ge mig underlag för hur jag sedan själv går vidare med min musikerkarriär.

De frågeställningar som står i centrum är:

1. Vilka arbetsroller finns det för en professionell gitarrist?
2. Vilka personliga egenskaper är viktiga att ha och utveckla?
3. Är det viktigt med musikalisk bredd?
4. Är det viktigt att ha en specifik nisch inom sitt musicerande?
5. Är det viktigt att bibehålla en uppdaterad närvaro på Internet och i så fall hur?

LITTERATUR

Något jag upptäckt i sökandet efter litteraturkällor är att det har skrivits överraskande många böcker om hur man skapar sig en karriär inom musikvärlden. Detta till trots har det varit svårt att hitta litteratur som motsvarar mina förväntningar, eftersom jag sökt efter en balanserad bok som inte enbart innehåller praktiska instruktioner utan också inkluderar andra frågor musiker ibland ställer sig (till exempel kring motivation och musikalitet). Ett annat krav som uppstått under sökandets gång har varit att boken måste vara relativt ny då nästan allt i dagens samhälle förändras med ständigt ökande hastighet.

Bortom ren talang: hur man skapar sig en framgångsrik karriär i musikvärlden

Angela Myles Beeching har i över tjugo år jobbat som karriärcoach på New England Conservatory of Music i Boston, USA. Hennes bok *Beyond Talent: Creating a Successful Career in Music* (2010) har just den där balansen mellan praktikalitet och mentalitet som jag efterfrågat i min undersökning. Den är även den nyaste bok om musikbranschen jag hittat och den enda som riktar till sig musiker både inom populärmusik och klassiskt.

Det märks tydligt att boken är skriven av någon som har lång och framgångsrik erfarenhet av att vägleda branschoerfarna musiker. Bokens drygt 350 sidor innehåller förutom sådant som är relevant för denna studie även mycket nyttig information som i detta sammanhang fått stryka på foten. Jag rekommenderar därför boken varmt till alla som vill lära sig mer om branschen och hur man skapar sig en karriär inom musikvärlden. Språket är välformulerat och lättläst och Beeching kommer direkt till poängen utan längre omvägar.

ÖVRIG LITTERATUR

I diskussionskapitlet har jag även inkluderat ett utdrag från kapitlet "Hur jag når ut med min musik" från Eva Hillereds "Lathund för låtskrivare" (2009) då jag fann detta relevant och ögonöppnande på så vis att det väldigt tydligt lyfter fram illusoriska föreställningar kring framgång som åtminstone jag själv ofta använt som ursäkt för att inte aktivt leta (och skapa) inkomstbringande möjligheter inom musik och gitarrspel.

Andra böcker som tangerar mitt ämnesområde och som jag avverkat i mitt sökande efter litteraturkällor har varit *Musik som levebröd* av Kent Wennman och Per Boysen (2008), *How to Get a Job in the Music Industry* av Keith Hatschek (2007) och *Yrke: Musiker - Tankar om musikkommunikation* av sångerskan och sångpedagogen Dorothy Irving (1987) men jag har av olika anledningar valt att inte använda mig av dessa i mitt arbetet. *Musik som levebröd* fungerar mer som ett uppslagsverk om musikbranschen snarare än som en handbok i hur man bygger upp en framgångsrik musikerkarriär, och fokus i boken *How to Get a Job in the Music Industry* är – precis som titeln avslöjar – främst på hur man skaffar sig ett jobb inom musikindustrin, vilket inte nödvändigtvis behöver innefatta att vara musiker. Nämda böcker har även ganska många år på nacken vilket gör att innehållet i respektive kapitel om marknadsföring på Internet är inaktuellt. Beechings kapitel kring samma ämne är givetvis inte heller pinfärskt, men det känns

ändå betydligt mer aktuellt då det bland annat lyfter fram sociala medier som ett kraftfullt marknadsföringsverktyg.

Innehållet i Irvings bok är mer åt det tidlösa hållet och består främst av författarens egna tankar och filosoferande kring kommunikation mellan musiker publik. Boken har gett mig många tips och personliga insikter kring hur jag kan förbättra mina scenframträdanden. Dock fann jag den vara lite för ämnesmässigt smal för att kunna fungera som ett stabilt underlag för diskussionskapitlet.

Trots att jag inte använder dessa böcker vill jag inledningsvis lyfta fram dem eftersom de hjälpt mig att komma underfund med vilket slags litteratur jag egentligen sökt efter och för att de sporrat mig att inte sluta leta.

METOD

Min ursprungliga plan var att intervjua musiker oberoende av instrument och genre. Under det första mötet med min handledare kom vi dock fram till att jag skulle fokusera på mitt eget instrument och enbart intervjua gitarrister. Vi bestämde också att antalet intervjuer skulle begränsas till fyra, att varje intervju skulle vara högst 20-30 minuter lång samt att frågebatteriet skulle bestå av max tio stycken frågor.

Förberedelse - Litteratur och intervjufrågor

Som en del av förberedelsearbetet så läste jag boken *Intervjumethodik* av Annika Lantz (2007, andra upplagan). Jag fann den dock vara alltför inriktad på omfattande, vetenskapliga intervjuundersökningar och lade den därför ganska snabbt på hyllan. Jag hade dock nytta av två punktlister i boken (ibid, sid. 5 och 17) som hjälpte mig att formulera följande frågor:

- Varför är området och problemet viktigt och intressant?
- Vilket syfte har denna undersökning?
- Hur tänker jag mig att det färdiga arbetet ska se ut?

Ovanstående frågor hjälpte till att klargöra syftet med mitt arbete och lade också grunden till det frågebatteri som jag kom att använda under intervjuerna (se bilaga).

Val av personer att intervjua

Eftersom vi i ett tidigt skede införde begränsningen att jag bara skulle intervjua gitarrister var det inte så svårt att komma på förslag på personer att intervjua.

Göran Söllscher kändes direkt som ett självklart alternativ då han både är en klassisk gitarrist i världsklass med mångårig, professionell erfarenhet samt också lärare på skolan och därmed lättillgänglig för en intervju.

Mats Bergström har jag länge beundrat som musiker och jag visste också att han hade varit verksam inom många olika genrer under sin karriär, vilket var något som jag tyckte skulle vara extra intressant att få höra mer om.

Gustav Lundgren kände jag inte till sedan tidigare, men efter att ha sett några musikfilmklipp med honom på YouTube så var det givet att jag skulle fråga om han ville delta.

1 mars 2015 skickade jag ut ett separat e-mail till de tre ovannämnda gitarristerna samt till en fjärde gitarrist. Samtliga fyra svarade att de gärna ställde upp på en intervju och jag hade inom kort bokat in tider med Söllscher, Bergström och Lundgren.

Den fjärde gitarristen som jag hade kontakt med besvarade mitt första e-mail, men därefter kom det inga fler svar, trots upprepade kontaktförsök. Tiden sprang iväg och snart var det endast två veckor kvar till projektets deadline. Jag tog därför beslutet att nöja mig med de tre intervjuer som jag då hade genomfört.

Intervjuform

Eftersom Mats och Gustav är bosatta i Stockholm skedde intervjuerna med dem via videokonferens på *Skype*. Detta fungerade överraskande bra och jag upplevde att intervjuerna höll samma kvalitet som den jag genomförde med Göran på musikhögskolan.

Transkribering

Alla intervjuer blev exakt 30 minuter långa och varje intervju tog cirka tre timmar att transkribera. Dessa transkriptioner presenteras i nästa kapitel i bearbetad form.

Förutom ett fåtal undantag har jag rensat transkriptionerna helt från talspråksuttryck som ”typ”, ”liksom”, ”va”, ”såhär”, ”alltså” och ”ju”. Jag har även bytt plats på ord i vissa meningar så att det ska passa det skrivna språket bättre.

På de ställen som jag har varit tvungen att infoga kompletterande ord eller meningar så har jag skrivit ordet/meningen inom hakparenteser "[ ]". Ibland har jag också tagit bort meningar och ord och har då markerat detta med det sedvanliga "[...]".

Intervjuerna presenteras i sin helhet

Jag har valt att publicera intervjuerna i sin helhet eftersom jag bedömt resultatet som högst läsvärt för den målgrupp som detta examensarbete i första hand riktar sig till, nämligen frilansande gitarrister som befinner sig i början på sin karriär. Alla tre intervjuerna innehåller för denna målgrupp mycket användbar information som omöjligen skulle gå att redogöra för i sammanfattning utan att viktiga punkter faller bort.

Diskussion - Litteratur och arbetsätt

Jag har alltså använt boken *Beyond Talent: Creating a Successful Career in Music* (Beeching, 2010) som huvudunderlag när jag analyserat och diskuterat intervju svaren, och mitt arbetsätt har varit att leta referenser som direkt går att jämföra med det informanterna sagt i sina intervjuer, antingen genom att bekräfta, motsäga eller både och. Därefter har jag dragit egna slutsatser baserade på dessa diskussions- och analysresultat.

INTERVJU 1: GUSTAV LUNDGREN

Presentation

Gustav Lundgren är en Stockholmsbaserad musiker och gitarrist främst verksam inom jazz och brasiliansk musik. Han hör till eliten när det gäller att spela så kallad Django-gitarr och han är en flitigt anlitad musiker både i Sverige och internationellt.

När tog din karriär som gitarrist sin början? Var det något specifikt som startade det hela?

Jag har gjort konserter ända sen innan jag kunde "spela" kan man säga. Jag började spela i rockband när jag var 12-13 år [.../och] redan efter att jag spelat i några månader så spelade jag på avslutningen med mitt eget band [...] Så det började redan då, men jag fick inte betalt för spelningar förrän jag var kanske 15.

Sen när jag gick på gymnasiet så började jag ha ganska mycket spelningar, framförallt med Fredrik Lindborg - saxofonisten som jag fortfarande jobbar mycket med. Han och jag var ganska driftiga på att jaga spelningar tillsammans och vi började spela fasta gig på Stampen i Stockholm bland annat, samt mycket på fester och sånt.

Sen under somrarna så turnerade vi runt mycket i Stockholms skärgård och spelade på skärgårdskrogar. Vi pluggade ju samtidigt så vi kunde inte turnera under terminerna, men under somrarna så spelade vi jättemycket, särskilt i Skärgården och de flesta spelningarna hade vi fixat själva. Så redan då - jag var väl 16-17 år - då började vi tjäna pengar så vi hade extrapengar på somrarna.

Hur är det idag - lever du enbart på musicera?

Ja.

Ok. Jag läste på din hemsida att du i juli 2010 "entered the big stage at Pori Jazz Finland with his Quartet". Hur var det?

Ja, för att vara jazzmusik så var det ett ganska stort gig. Jag har gjort en massa stora gig med lite andra grejer men det här var med min egen kvartett och min egen musik [...] Jag har spelat på den där festivalen en massa gånger, men nu spelade vi på den stora scenen där det är 50 000 pers i publiken och det var innan Jeff Beck spelade med sitt band. Det var "gitarrdagen" på festivalen. Så för att vara mina låtar och mitt band så var det definitivt det största jag har gjort. [...]

Vilka kunskaper och färdigheter tycker du är viktiga att utveckla för att få in en fot i gitarrbranschen? Har du några specifika tips?

Det beror på vilken genre. Du berättade att du spelar klassisk gitarr, eller hur?

Ja, samt folk- och världsmusik.

Ja, jag vet inte - spelar man klassisk musik är det ju bra att kunna läsa noter. Men jag är inte så bra på det och de gånger jag blir utsatt för det så hinner jag oftast lösa det genom att jag sitter uppe på natten innan ett rep och övar på grejer. Så det var en sån här grej som man fått intalad att det är viktigt - för att bli musiker - att man skulle kunna läsa [noter] hur bra som helst, men nu vet jag att det är ingen gitarrist som spelar jazz som kan det överhuvudtaget. Så det var en lögn. Alltså, alla kan det ungefär som jag men det är ingen som läser av bladet. [...] Ingen jag vet i alla fall.

Det viktigaste är väl att på något sätt kunna smälta in i olika situationer [...] Jag frilansar fortfarande väldigt mycket i olika band och man måste på ett rep – eller oftast utan rep – bara gå rakt in på ett gig och kunna hitta sin plats i soundet [...] Använder man ordet "adapterbar" så låter det lite konstigt för att det låter som att man är någon sorts kameleont som spelar olika i olika sammanhang. Det tror jag inte [på]. [...] Men med det uttrycket och soundet som jag har så måste jag kunna hoppa in i ett band som jag aldrig har spelat med förut och spela låtar som jag aldrig har spelat förut och [...] inte vara vägen, inte vara en elefant i ett glashus utan vara lite mer... ja, känna in musiken.

Spelar du flera olika genrer eller är det enbart jazz?

[...] Jag har gjort alla möjliga grejer i studios, gjort pålägg och varit medproducent i alla möjliga konstiga sammanhang, men det som jag spelar i huvudsak är två saker: jazz och brasiliansk musik. Och de senaste fem-sex åren så har jag spelat nästan bara akustisk gitarr.

Skulle du säga att det är bra att ha en musikalisk bredd?

Det är klart att det är det, men återigen så menar jag inte att man måste vara en sån här kameleont - med det menar jag någon som ena dagen kan spela som Yngwie Malmsteen och andra dagen som Andrés Segovia - för då blir det lite själlöst. Då vet inte folk vem de ringer [...] Jag vet inga såna som varit särskilt [.../framgångsrika]. Utan vad jag menar är att jag till exempel [...] låter på ett visst sätt och jag är väl den enda i Sverige som professionellt håller på att spela Django-gitarr och har en sådan gitarr. Och det soundet som jag har utvecklat med det instrumentet och det tonspråket, zigenar-tonspråket – det är någonting som folk gillar uppenbarligen och vill ha i andra sammanhang.

Till exempel: nu spelar jag med Ann Sofie von Otter som sjunger opera men som gjort en skiva där hon sjunger franska låtar och då ville hon ha någon som spelar "fransk gitarr", och det gör jag. Jag spelar precis som jag alltid gör, men jag gör det på hennes låtar. Och när jag spelar med mitt eget band så gör jag det på mina egna låtar, och jag spelade [nyligen] på samma gitarr med en rysk sångerska som heter Jelena Jakobovitch. Då är det rysk senare musik men med hennes band. Så det är hela tiden olika musik men med samma instrument och jag har samma vokabulär när jag spelar, samma tonspråk. Jag ändrar ingenting med det. [...] Det är bara det att jag adapterar min "röst" till ett nytt sound, ett nytt band. Och det tror jag är otroligt viktigt. [...] Folk ringer mig för att jag är bra på den nischen jag gör. Om jag hade varit lite bra på massa olika saker så tror jag inte att jag hade haft lika mycket jobb.

Jag hade en fråga här gällande originalitet men det känns som att du besvarat den redan, det vill säga att det *är* viktigt att vara originell.

Jag tror det! Man är så utbytbar annars. Det ser man i alla genrer, inte bara i jazz. Om man gör något som redan har gjorts och som någon annan också är bra på så är det väldigt svårt att [göra karriär] Då är man inne på nästa grej och det får du fråga någon annan om – det här med rövslickeri. [...] Vara en trevlig kille och hänga ute på krogen och skaffa kontakter och sånt där. Jag kan inte svara på det men det är möjligt att man kan göra en karriär på att vara någon slags "hustler". Mig intresserar det inte så mycket [...] Jag försöker vara trevlig mot folk, men jag gör inte det med självändamålet att få gig.

Har du varit tvungen att marknadsföra dig - pusha dig - någon gång eller har din karriär bara flutit på?

Nej, jag var jättebra på att marknadsföra mig i början av min karriär. Som jag nämnde där när vi var små och höll på att ringa runt till de där skärgårdskrogarna för att vi hade fått någon sorts fix idé. De första åren ringde jag och Fredrik Lindborg och senare jag och Andreas Öberg. Vi ringde väldigt mycket till jazzklubbar och festivaler själva. Så absolut, jag har marknadsfört mig själv mycket och sen efter några år så [...] vet folk vem man är och då är det jazzklubbarna som ringer till oss istället för att vi ringer dem.

Nu har jag hållit på i femton år så nu det senaste året har det gått ett steg till. Nu ringer de inte mig heller utan nu har jag en agent som gör allting. [...] Så om till exempel du frågar mig om ett gig så tar inte jag ställning till det utan då skickar jag [dig] vidare till min agent och sen så fixar hon med kontrakt och detaljer. Sen ringer hon till resebyrån och sen så kommer biljetter till mig på mailen [...] Allting klart och kontraktet skrivet och man åker bara ut och spelar.

Är din karriär helt så nu att du får in spelningar?

Ja, absolut. [...] Det här [med agenten] gäller mest min trio [...] Men jag spelar absolut inte 100% med det. Jag spelar med andra grejer också och då är det fortfarande så att det är andra musiker som ringer mig, eller andra musikers management, för att jag ska vara med och spela i deras band. Jag åker fortfarande väldigt mycket själv – det är det jag gjort mest de senaste åren. Jag åker till andra länder som solist och spelar med andra band, och då är det bandet där som har ordnat med boenden, resor och spelningar.

Jobbar du någonsin som lärare eller är det enbart musiker?

Jag jobbade på Södra Latin i sex år innan jag flyttade till Spanien. Jag slutade där för tre år sen och då hade jag alla som gick i trean sista året. Det var bara en dag varje vecka, måndagar.

När jag var i Spanien så hade jag inga elever alls och när jag kom hem så kände jag att jag inte ville ha det [så] sen dess har jag inte haft några elever och jag har tackat nej till alla privatelever också. [...] Jag har haft fem lektioner med en kille som går på musikhögskolan för att han är så himla bra. Det är det enda.

Vilka arbetsroller finns det som professionell gitarrist? Du nämnde studiomusiker.

Jag gör fortfarande lite sånt, men det är en bransch som är utdöende [...] på grund av] all digitalisering [...] För 20-30 år sen så var det ett bra sätt att tjäna pengar [speciellt] om man var en sån där som vi snackade om förut... Också någon som är bra på att smälta in i olika sammanhang och som kanske är bra på att läsa noter och höra ackord. Oftast är det inga noter i populärmusik utan man får höra låten en gång och sen nästa gång så får man spela den i princip.

Men absolut, jag gör fortfarande ganska mycket sådana jobb men det är ingenting man får så jättemycket pengar för längre. [...] Nu har alla] en hemmastudio och sitter och klipper och klistrar i saker [...] Det är inte alls samma sak som förr i tiden. Förr behövde man bra livemusiker som spelade till ett klick över en hel låt för att få ihop musiken. Men sen datorn kom så har det förändrats.

Men det är klart, det jobbar jag med ibland och sen så spelar jag live. Sen så finns det två andra grejer: TV- och musikalorkestrar [...] Jag har ganska många kompisar som har hållit på med sådant och det är enda chansen som populärmusiker att få ett fast jobb, eller [...] en projektanställning i alla fall. [...]

Tjänar du några pengar på att sälja musik?

Ja, på spelningar gör jag fortfarande det. [I och med att] jag har ett eget skivbolag så blir det mindre mellanhänder som ska ta en del av pengarna. Så jag tjänar fortfarande ganska bra på att sälja skivor på spelningarna, men i butik och digitalt så är det knappt värt att nämna. Tyvärr inte ens för de stora akterna heller längre.

Har en närvaro på Internet - t.ex. Facebook och Youtube - varit av betydelse för din karriär?

Ja, jag tror det. [...] Du pratade om att marknadsföra sig själv - det är det jag gör fortfarande. Ringa spelningar och sånt har jag inte gjort på tio år, men just det där att posta grejer [på Facebook] från ett rep eller framförallt inför spelningar - det gör jag varje dag [...]. Det är både ett sätt att få folk till spelningar [...], få dem att köpa skivor samt] visa folk att det händer något. Och särskilt då för mig när man har bott i Sverige och sen i Spanien. När jag bodde i Spanien så försökte jag ha kvar mina svenska kontakter och nu när jag bor i Sverige så vill jag ha kvar mina spanska och brasilianska kontakter. Jag träffar inte dem och pratar inte med dem dagligen, men de ser hela tiden jag gör någonting, de ser att jag jobbar och jag ser att de jobbar [...] Om de dessutom blir påmindra [om mig] genom att kolla på något videoklipp där det låter bra om musiken så är det ännu bättre och då kanske de får för sig - fast att vi inte träffats på fem år så kanske man blir uppringd från till exempel Brasilien där någon vill att man ska komma och spela. Så det är jätteviktigt.

Jag har en sidofråga om övning: Övar du fortfarande dagligen?

Ja, så mycket jag kan. Det är fortfarande det roligaste av allt. Det jag tröttnat mest på under de här femton åren är resandet. Det är skitjobbigt att vara borta från familjen. Det har jag aldrig tyckt varit särskilt kul egentligen, men det blir värre och värre ju äldre och längre man hållit på.

Att spela live är nästan alltid kul, särskilt när det såna här opretentiösa spelningar, smågig där inte är riktigt bestämt vilken repertoar det är utan man bara spelar för att det är kul. [...] Det är oftast det roligaste. Men det absolut bästa är fortfarande att öva för att då är det ingen press överhuvudtaget utan då är det bara en själv med gitarren och jag behöver det meditationsmomentet varje dag. Och när jag är på semester så spelar jag ändå, då tar jag med mig gitarren. Ju mer ledig jag är och ju mer avslappnad jag är desto mer spelar jag.

Finns det någon särskild orsak eller motivation till att du valt att bli musiker? Eller var det helt enkelt musik som gällde för dig från första början?

Nej, på högstadiet var det skateboard och ganska länge så ville jag bli herpetolog. Det låter konstigt. Det var klart att det var det jag skulle utbilda mig till [och] hålla på att forska om grod- och kräldjur. Jag sökte till och med in på natur efter nian och kom in och planerade att plugga biologi efter det. Och sen så på sommaren till gymnasiet då ångrade jag mig och sökte till Södra Latin som en extrasökning. Så det var egentligen inte förrän då som det bestämdes. Innan dess var det rätt mycket gitarr också, men mer skateboard och djur.

Sen när man börjar på en sån yrkesinriktad utbildning som på Södra Latin och man träffar alla de andra musikerna som är så fantastiskt duktiga så blir det roligare förstas och man blir mer målinriktad. Jag tror – när jag fått det berättat vad jag sa då i efterhand – så var jag redan då, när jag var sjutton, säker på att jag skulle spela just jazzgitarr hela mitt liv.

Men det finns absolut ingenting djupare, absolut inga goda skäl. Det är ett ganska osäkert jobb – dussigt betalt, svårt att hålla ihop ett äktenskap, svårt att ha familj. Det är en massa baksidor med det så jag har inte gjort det för att jag har någon romantisk bild av det —jag har gjort det bara för att jag tycker det är kul att spela.

När jag slutade på Fridhem så jobbade jag i två år halvtid inom skolan som barnskötare med vanlig sexårsverksamhet. Så jag har provat att jobba vanligt jobb men jag har insett att jag [...] är väldigt bohemiskt lagd [.../och] blir jävligt stressad av att ha tider [...]

Jag kanske skulle vilja vara mer normal och kunna ha ett vanligt jobb för att kunna leva ett vanligt liv och kunna ta lån och köpa en lägenhet och alla sådana grejer, men det går inte för att det enda jag vill göra som jag sa, oavsett om jag jobbar eller när jag är ledig, så är det att spela gitarr och skriva musik. Jag har inte valt det utan – det låter så här klyschigt det många säger att "jag valde inte musiken utan musiken valde mig" – det var lite grann så [...]. Jag är inte bra på något annat heller. Jag har skitsvårt för att koncentrera mig, jättesvårt att plugga andra saker och du vet... Så för mig är det bara... Jag gör det för att det är det jag vill göra och det är det jag är bra på.

När anser du att man är framgångsrik som gitarrist?

[...] Det låter också så här klyschigt men för mig så är det fortfarande någonting med daglig utveckling. Jag spelar för min egen skull och när jag tycker det är kul och när jag utvecklas då ser jag en framgång i det, men jag menar – det gör inte att någon annan ser framgång i det eller att man tjänar mer pengar eller sånt där. Jag vet faktiskt inte vad jag ska svara var gränsen går för att vara framgångsrik.

Jag kan i och för sig säga att jag kan vara lite stolt då i andras ögon [...] att man kan säga att man är heltidsmusiker. Man fyller i formulär ibland och kan skriva att man jobbar 100% som musiker – det är det inte så många som gör. För en del – inte så många – går det fortfarande att få anställning i en orkester. Inom jazz så finns det två storband fortfarande som är statliga, eller som är länsstorband i Sverige. Förutom de jobben finns det inget jobb som är fast utan då är det varje dag olika arbetsgivare. Att kunna leva på det – då kan man säga att man är framgångsrik.

Men det har samtidigt inget med konstnärligt värde att göra [...] Det finns folk som inte är särskilt bra på att spela men som står och harvar på olika pizzerior varenda dag och inte gör något annat, och kanske får ihop tillräckligt mycket pengar för att få det att gå runt – dom är lite som såna här "hard workers". [...] Skit samma om dom är bra eller dåliga – jag tycker ändå att dom ska en eloge för att dom kan leva på att bara spela och inte undervisa. Dom flesta som är bra – bland dom bästa jazzmusikerna - [...] har schyssta gig men om man tittar på bokföringen, eller slutdeklarationen, så står det oftast att mer än 50% kommer från att de har varit lärare och fått lön någonstans ifrån och de andra 50% är vad de har fakturerat [för spelningar]. Jag fakturerar allting bara för livemusik och för några få studiojobb – det tycker jag är att vara framgångsrik.

Så jag gillar den där hard working-grejen. Jag tycker man kan lyfta fram det lite mer än hur många gånger man har varit på TV eller spelat med Carola. Det är inte att vara framgångsrik nödvändigtvis tycker jag utan det är någonting annat. Det är ju att vara känd och det är någonting helt annat. Det har ingenting med hur bra man spelar att göra.

Har du varit en "hard worker"?

Ja, jag tycker det. Absolut. Inte för sakens skull – att jag måste jobba 100% som musiker och vägrar ta in pengar någon annanstans ifrån. Det är inte därför utan återigen

för det som jag sa innan att det är bara när jag spelar, övar och sitter på scenen som jag mår bra. Jag mår inte bra av att undervisa eller göra någonting annat. Men det har gjort att man fått jobba väldigt hårt för att få det att gå ihop ekonomiskt. Det är fortfarande ett snitt på fyra konserter i veckan och om jag inte gör det så kan jag inte leva på det. En del är jättebra betalda och en del är inte det men jag måste göra alla för att få det att funka.

Det kanske ska nämnas i sammanhanget, eftersom du vill veta hur man ska bli musiker och hur det är att vara musiker, att [...] varje gång man gör ett gig så leder det nästan alltid till något annat. Det är alltid en sån effekt att dörrar öppnas åt olika håll. Därmed sagt att jag måste göra de här fyra spelningarna per vecka. Även om det är på en liten bar någonstans eller i något annat land så kommer det alltid vara någon i publiken där som kommer fram med något visitkort eller någon som filmar och lägger upp på *YouTube*. Varje spelning man gör, särskilt om man gör bra ifrån sig, kommer leda till något annat. [...] Om man redan från början [...] är selektiv och tackar nej till vissa grejer för att det inte riktigt verkar vara det man letar efter – då är det väldigt svårt att få de där spelningarna som man letade efter om man inte har gjort de andra också.

2015-03-06

INTERVJU 2: MATS BERGSTRÖM

Presentation

Mats Bergström har länge varit ett namn på den svenska musikkartan. Han blev antagen till Kungliga Musikhögskolan vid sjutton års ålder och har sen dess gjort karriär både som sologitarrist, som kammarmusiker och som ackompanjator åt musiker som Tommy Körberg, Malena Ernman och Mikael Samuelsson.

Hur gammal var du när du började spela gitarr?

Åtta, när jag började ta lektioner.

Jag fick det till att du har studerat åtta år totalt musikhögskola. Stämmer det?

Nej, sex år får man väl säga. Det var fyra år på musikhögskolan i Stockholm [1978-82]. Sen var jag för all del ett år i London men det var privatlektioner bara. Och sen var det två år på Julliard [1990-92] så egentligen är det bara fyra år i Stockholm och två år i New York som man kan räkna som högskolestudier. Och så ett års privatlektioner i London.

Lever du idag på att bara musicera eller jobbar du som pedagog också?

Jag lever på att spela enbart men jag har också en trygghet i form av en anställning i Musikalliansen som har utformats just för att kunna ge lite trygghet åt frilansande musiker. Det finns motsvarigheter inom teater och dans också - Teateralliansen och Dansalliansen. Så det är ju väldigt skönt. Har jag en period med lite jobb då kommer det en liten lön därifrån.

Jag har ju periodvis haft läraruppdrag också, men nu är det nästan tio år sen [...] jag slutade i Stockholm på musikhögskolan. Då hade jag haft en halvtidstjänst i fem år.

När skulle du säga att din karriär som yrkesgitarrist tog sin början? Jag läste att du spelade din debutkonsert i Wigmore Hall i London 1983.

Ja, det stämmer. Men [...] just det här att komma in och få lite försörjning med spelet - det började väl parallellt med att jag fortfarande var student på musikhögskolan. Och jag skulle då ange 1981 därför att då fick jag mitt livs första turné. Jag hade haft några enstaka speljobb innan dess, men då fick jag en riktig turné i Folkparkernas regi. Ett visprogram med en grupp där Tre damer turnerade runt i Folkets Hus och Parker. Så att från 1981 [...] – då gick jag mitt tredje år på musikhögskolan så då fick jag ansöka om lite ledighet för att kunna genomföra [turnén].

Det är väldigt intressant hur man plötsligt ska slussas över från en tillvaro som student till att bli professionell musiker. Det är ju jättesvårt att vara student på heltid och sen plötsligt bli musiker på heltid. Det går inte. Det måste vara någon sorts gradvis överlappning där och det är väl ett av de kritiska skedena för många musiker att lyckas ta det där klivet över. För mig var det egentligen [...] bara mera tur än skicklighet att det blev en sådan ingång i musikertillvaron.

Du behövde inte ta något extrajobb efter musikhögskolan?

Jag jobbade lite extra på Stockholm stadsbibliotek under somrar och helger under studietiden [...] men sen efter Londonstudierna -83 så har det nog bara varit musik faktiskt. Och i viss mån undervisning då. [...]

Att det har funkad [i mitt fall] har nästan enbart berott på att jag jobbat så mycket inom populärmusiken. Jag hade alltid varit intresserad av pop och jazz, men att jag kunde ta jobb inom den sektorn – [...utan detta] hade det nog inte varit möjligt för mig att ta klivet ut och bli [musiker]. Att få solokonsert hade inte varit att tänka på. Att få konsertkrav i den omfattningen och kammarmusik och sånt som jag gör mest nu [...] – i början fanns inte det på kartan att det skulle kunna funka. Min smala lycka var att jag hade den [andra] sidan också – [att jag] kunde improvisera och spela elgitarr [...] Jag turnerade med Lill-Babs 1983-84 och från -85 blev det något sorts litet break när jag fick börja jobba med Tommy Körberg och Stefan Nilsson. [...]

Jag höll ju på parallellt att göra mina egna konserter, samt lite kammarmusik, men det var inte i någon större omfattning. Och den här debutkonserten i Wigmore Hall - [...] den ledde inte till en massa [jobb]. Eller jo, jag fick någon liten turné i England men det var minimala gager och inte mycket att hänga i julgranen som försörjning betraktat.

Har du fått jobba hårt för att komma dit du är idag?

Jag har alltid jobbat ganska mycket tror jag på bekostnad av andra aspekter av tillvaron, men jag inte säga att jag har följt någon strategi – att jag haft en plan för att hur det ska kunna funka. Jag har varit intresserad av mitt jobb [.../men] att försörjelsen har funkad har nog varit minst lika mycket följd av ren tur snarare än enbart skicklighet. Och just det där du beskrev inledningsvis att "hur fungerar egentligen musiklivet och hur får man jobb?" [...] När jag började hade jag ingen aning om det och nu är jag obetydligt mer insatt. Jag ser ju vissa mönster men jag tycker nog fortfarande det är svårt att ge en yngre kollega goda råd i den vägen. Om det ska vara något så är det att man får försöka hitta sin särart och odla den.

Men du, när jag började så hade jag en jättestor idol som jag fortfarande beundrar väldigt mycket och det är Göran Söllscher [...] Han slog igenom 1978 precis den hösten som jag började på Musikhögskolan i Stockholm. Jag hade hört honom på sommaren innan i Ingesund och då visste jag inte ens vem det var men då blev jag alldeles knockad av honom. Och sen när han fick det enorma genomslaget som han fick så [...] var min slutsats att "okej det är så här man gör en karriär – man vinner den här tävlingen i Paris och sen får man massa konserter".

Så sagt och gjort – jag anmälde min till den här tävlingen och jag var i final två gånger där. Första gången kom jag delad trea tror jag och andra gången kom jag tvåa – då delade de inte ut något förstapris, det var lite synd. Men ja, med andra ord: Det blev inte den vägen som jag skulle komma in på. Göran började med det där genombrottet och fick ett skivkontrakt på ett jättestort skivbolag och gjorde jättekariär som fick en rivstart, men för mig har det inte alls funkad på det sättet. Det är väl först nu när jag summerar trettio år tillbaka [som jag ser att] det ena har lett till det andra, men det har varit ganska små steg i mitt fall och jag har blandat en del riktig fina uppdrag – såna här prestigefyllda – med en massa som inte alls har varit av det slaget utan ganska mycket grovjobb. Men i och för sig – jag uppskattar verkligen det där att vara ute och spela i små föreningar ute i landet och sånt där. [...]

När jag kom in i musiklivet och började kunna försörja mig med den här turnén som jag fick när jag fortfarande var student och sen det här med Tommy Körberg 1985 – då hade jag faktiskt väldigt mycket jobb under några år. Jag tyckte det var underbart, trivdes verkligen, telefonen ringde hela tiden. Det var kombinationen av studiojobb, [...] skivor, filmmusik och så var det turnéer med Tommy Körberg och annat. Och lite

klassiska konserter också men det var ingen jätteomfattning på det. Jag började jobba med Mikael Samuelsson och vi spelade in skivor med Birger Sjöberg, Bellman och Taube [...] så det rullade på väldigt mycket.

Då började jag så småningom drabbas av känslan "Vänta nu här – var det här jag ville göra egentligen? Vad vill jag egentligen göra?" för jag gjorde så väldigt mycket olika grejer. Och då tog jag ett beslut att jag skulle göra ett studieavbrott, alltså studera igen och göra uppehåll i det här frilansandet. Och då åkte jag till Julliard, New York, och gick där i två år och spelade bara klassisk gitarr. [...] Då kom jag till insikten att "Nämen jag är nog inte jättesugen på att sitta på privatteater och spela musikal eller [...] sitta i TV-husband och kompa artister på artistgalor. Jag vill nog göra lite mer kammarmusik och så". Så att efter det, från -92 när jag kom hem från New York [...] har det varit mycket mindre av det här, vad ska man säga, populärkulturella musiklivet för mig och mer av det här lite smalare. Mycket kammarmusik och mycket komp för all del – mycket sångare och sånt där men... det är inte lika mycket Lill-Babs nu. Jag spelar fortfarande ibland med Lill Lindfors och Tommy Körberg men det övervägande är ändå åt det klassiska hållet.

Vilka olika typer av kunskaper och färdigheter tycker är viktiga att ha eller utveckla för att få en fot in i gitarristbranschen? Kan du se några speciella egenskaper som du har som har varit till stor nytta?

Ja, i mitt fall så är det att jag är anpassningsbar. Jag kan – tycker jag själv – ganska lätt glida in i olika sammanhang och känna av vad som förväntas av mig och för det allra mesta leverera det också. Men jag tror inte att det behöver innebära att alla måste vara sådana. Jag tror det finns exempel på motsatsen där någon satsar allt på ett kort och blir expert inom något ganska smalt område och lyckas jättefint med det, men jag har inte varit en sådan – på bekostnad av att man blir ganska splittrad och kanske inte blivit fantastisk på något särskilt område [...] Det här med mångsidigheten har i mitt fall [dock] varit avgörande tror jag.

En annan sak som jag tycker är viktigt är någon sorts social kompetens. Och det är ju bara att gå till sig själv – vilka tycker man är roligast att jobba med? Jo, det är ju såna man trivs med socialt. Det handlar inte enbart om att spela med de skickligaste alla gånger. Det måste kännas fint att umgås också.

Är det viktigt att hitta en nisch och vara originell?

Jag känner mig inte så originell och nischad utan tvärtom. Jag tror att det finns olika vägar att gå där. [...] Att titta på hur någon annan har löst det och sen göra likadant tror jag är fel väg att gå för den nischen har någon redan täckt upp [...] I mitt fall upptäckte jag ju det med Göran Söllscher – att hur gärna jag än hade velat bli en ny Göran Söllscher så tror jag att den vägen inte var framkomlig av olika skäl. Men jag har blivit något annat istället och ja – det är bara att gilla läget.

Vad skulle du säga inom klassisk gitarr – har du hittat en nisch där?

Ja, det är väl ensemblemusikern som är min nisch trots allt. Att jag har erfarenhet vid det här laget av att spela många olika typer av ensembler och kompa. Sen märker jag att på mitt notställ [...] [står nästan] enbart sådana noter som jag har antingen skrivit själv, för att jag gjort mina egna bearbetningar, eller musik som jag har beställt av kompositörer [och] som är unikt för mig. [...] [*Mats vinklar webbkameran för att visa en stor arkivskåp samt en hylla med gula mappar*] [...] Där uppe ser du en massa gula mappar med noter i. [...] /I dessa] har jag olika projekt [...] På en mapp står det Lill

Lindfors, på en annan står det Georg Riedel och på en tredje [...] Malena Ernman. I alla de där gula mapparna så är det i princip sådana noter som jag skrivit själv och [egna] arrangemang så det [...] blir då per definition lite mer särpräglad [...]

Däremot i det här notsystemet [*pekar på arkivskåpet*] – där har jag som de flesta gitarrister [...] ett notförråd med tryckta gitarnoter, men det är ganska sällan som jag tar fram någonting ur just det förrådet för att spela på konsert, utan jag spelar väldigt mycket sånt som jag har pillat med själv på ett eller annat sätt. [...]

Spelar du en del jazz och elgitarr också?

Elgitarren använder jag nästan enbart för att spela nutida konstmusik. [...] Det är väldigt sällan jag spelar jazz på elgitarr [...] Däremot så spelar jag en del jazz på mina akustiska gitarrer tillsammans med Georg Riedel. [...] Jag försöker fortfarande odla lite grann av den här improvisationsmusikern också. Jag är väldigt road av det. [...]

Har Internet varit till nytta för din karriär? Din karriär började dock innan Internet.

Ja, i högsta grad och det gör fortfarande att jag inte är så händig själv utan jag får anlita folk som hjälper mig. Och jag har hittills i alla fall avstått från att vara med på Facebook. Förmodligen är det idioti rent marknadsföringsmässigt – det skulle säkert ha fördelar med att vara där.

[.../Hemsidan] tycker jag själv är behändig, det ser jag [bland annat] när man ska ut och ge konserter. Oftast så ringer de, gärna i sista minuten – ”oj vi behöver snabbt en pressbild här. Kan du skicka en till oss? Och artistbiografi” Då är det jätteskönt att bara kunna hänvisa till hemsidan så får de ladda ner där. Där ligger sådant material.

Sen är det ett skyltfönster där folk kan surfa runt och upptäcka vad man håller på med. Men exakt vad det har för konkret värde det är svårt att bedöma tycker jag. Just nu har jag ingen tydlig besöksstatistik så jag kan inte se hur många som är där och hälsar på. Det hade jag förr.

Men så har jag en blogg [på hemsidan] där jag skriver mer eller mindre regelbundet - dels för att det är roligt och sen en bra träning i att skriva för jag använder det ibland när jag ska skriva till mina skivutgåvor och kanske behöver små texter om musiken på skivan. Då är det här med bloggen någon sorts övning i skrivande helt enkelt. Och sen är det personligt och det kan möjligtvis vara kul för en och annan som vill lyssna på det man gör att också få läsa om vad man har för tankar om saker och ting.

Finns det någon särskild orsak eller motivation till att du har valt att bli musiker? Var det bara musik som gällde för dig från början?

Nej, egentligen var idrott viktigare ganska länge. Jag ville bli pingisspelare [och] jag satsade mer på pingis under flera år. Så jag var egentligen femton eller sexton när jag blev lite mer seriös med gitarren. Jag hade spelat sen jag var åtta men vid femton-sexton då började jag öva lite mer målinriktat och effektivt.

Men sen... Jag kan inte säga att jag bestämde mig för att bli musiker. Det var nog mer brist på annat, brist på andra uppslag. Jag började på gymnasiet, gick en termin och så hoppade jag av för att jag var lite skoltrött och sen så sökte jag på musikhögskolan vid sjutton och kom in där, och sen har det egentligen bara rullat på. [...]

Att jag blev musiker var för att det var väldigt lustfyllt och jag försöker hela tiden att bevara den grundkänslan, att man håller på av lust [...] De allra flesta [musiker] även i

högre ålder har bevarat den här lusten. De som inte gör det faller nog ifrån tror jag. Det är ju inte kul att höra någon som är bara är yrkesman [...] utan att utstråla lusten att spela eller sjunga. [...]

De gånger jag undervisar – det händer att jag har workshops och sådant – så försöker jag ibland jamma lite med de elever jag har för att de ska få märka att jag fortfarande tycker att det är kul att spela – det tycker jag är viktigt att förmedla. Att det är det som är grundincitamentet för att man ska hålla på. Lust.

En liten sidofråga: Övar du fortfarande dagligen?

Det är tyvärr väldigt olika under olika perioder. Nu ganska nyligen så hade jag en turné med en jättefin stråkensemble som heter Uppsala Kammarorkester. Ganska krävande program och de är [på en] väldigt hög nivå så då fick jag allt – under turnén och inför den – [.../öva] regelbundet och metodiskt och det är ju väldigt skönt. Vips så kommer man i form lite bättre. [...]

Jag har [annars] lite svårt att ta mig den tiden om jag inte har en anledning att hålla mig i form [...] När man övar mycket så är det oftast på bekostnad av annat som man också behöver underhålla – [till exempel] kontoret som ska skötas och lite administration [...] Jag har skivprojekt som är halvfärdiga och det ska göras praktiska grejer. Idealet hade förstås varit att hålla sig igång med ett dagligt program, men så är det inte.

När anser du att man är framgångsrik som gitarrist? Hur mäter du framgång?

Ja, det är en ganska intressant fråga för det är sådant man får fråga sig själv ibland, när man ska vara nöjd med tillvaron eller inte. Det finns ju en kritisk punkt [och det är] när man kan försörja sig på det, om man nu har som ambition att ägna sig åt gitarrspel. [Det vill säga] om man inte sitter på ett stort arv eller förmögenhet. De flesta av oss måste ändå dra in pengar och då, om man lyckas försörja sig - betala sin hyra och kanske till och med ha familj på att spela gitarr – [...] då tycker jag att man [är framgångsrik][...]

Sen är det klart att det finns andra sätt att mäta framgång. Till exempel så anses det vara tjuvigare att göra konserter i vissa konsertsalar än i andra. Att det är bättre att spela i *Carnegie Hall* än att spela i Knivsta. Men jag vet ju att det behöver ju inte vara roligare. Jag har haft en del väldigt prestigefyllda uppdrag och ibland har det varit jätteroligt, men inte alltid. [...]

Vi var på turné nu här i Uppland med stråkarna och spelade i Vittinge och i Karlholm [bland annat] och hade jättefina konsertupplevelser. Få komma ut och träffa vanliga människor – folk som på ideell basis kokar kaffe, tänder marschaller och sätter upp affischer – och så kommer man dit och träffar den där publiken och så har man förmånen – i och med att det då är subventionerat med skattemedel [...] – att till och med få betalt för att åka runt att göra sånt. Det tycker jag är underbart så jag är jättetacksam för det. Och då känner jag mig framgångsrik. [...]

Vad har du själv för idé om när man är framgångsrik eller inte?

Alexander ger här ett ganska diffust svar som i princip repeterar det Mats redan har sagt. Det slutar med: Så länge man tycker det är kul så och som du säger att om man kan leva på det så är ju det en väldigt klar bonus.

Ja, jag tycker att man sett – både när man haft studenter på musikhögskolan och träffat på yngre kollegor i andra sammanhang – att det är nästan omöjligt att sätta

likhetstecken med hur bra någon är på att spela gitarr och sen hur karriären ser ut. Det är så många andra aspekter som spelar in.

Jag har sett fantastiska musiker som till exempel kommit och sökt de utlandsstipendier som [Kungliga Musikaliska] Akademin har. Vissa år har det varit hel kader av otroligt fina gitarrister som har sökt och sen är det ändå ett fåtal av de där som lyckats ta klivet över och bli professionella musiker. Vad det beror är kanske inte så lätt att sätta fingret på, men jag tror att till exempel – det som vi var inne på redan tidigare – att social förmåga är väldigt viktig och sen så tror jag att man måste ha lite känsla för vad som efterfrågas repertoarmässigt. Där tror jag många gitarrister är lite omedvetna. Man är lite inne i sin egen bubbla och är kanske helt såld på Takemitsus gitarmusik, och det kanske lätt blir så att man utgår ifrån att alla andra i världen också ska vara lika besjälade av just Takemitsus gitarmusik. Så ser det dessvärre inte alltid ut. Man måste ha lite känsla för hur behovet ser ut. Sen är det är klart så kan man inte alltid gå på vad som efterfrågas för då skulle man inte spela klassisk gitarr överhuvudtaget. Men någon sorts förankring i verkligheten tror jag är bra alltså. Och så lite entreprenörskap – det finns ju de som är jättefina [...] på att knyta kontakter, nätverka och få saker att hända.

Är du bra på att sälja dig själv?

Nej, jag har för länge sen insett att jag aldrig kommer bli bra på det, men min affärsidé har varit istället att jag har åkt någon sorts "snålskjuts" på andra som har en karriär, alla de här sångarna som jag fått förmånen att jobba med – nu har det varit mycket med Malena Ernman under senare år och tidigare var det Mikael Samuelson. Och det gör att så länge de är efterfrågade och vill ha mig så behöver inte jag vara så duktig på att sälja mig själv. Det har väl varit min smala lycka.

2015-03-09

INTERVJU 3: GÖRAN SÖLLSCHER

Presentation

Göran Söllscher är den klassiska gitarristen från Småland som slog igenom över en natt i slutet på 1970-talet genom att vinna den prestigefyllda gitarrtävlingen "Concours International de Guitare" i Paris. Sedan dess har konserthallar världen över varit hans arbetsfält och han innehar sedan 1993 även professuren i gitarr vid Musikhögskolan i Malmö.

Hur gammal var du när du började spela gitarr?

Jag var ungefär 6-7 år när jag började spela gitarr. Det fanns en grupp som hette *Hootenanny Singers*, i vilken Björn Ulvaeus var ledare, som spelade svenska visor m.m. och låg på svensktoppen jämt. Och de hade mycket gitarr [i sina låtar] vilket jag tyckte var kul.

Det fanns en gitarr hemma och min pappa hade väl gått någon brevkurs i gitarrspel så jag lärde mig några ackord [av honom]. Sen så gick jag på ABF som hade gitarrkurser, och sen så startade det en kommunal musikskola i Kalmar där jag gick i fem år fram tills det att jag var cirka fjorton år.

Var det klassisk gitarr som du spelade då?

Ja. Egentligen så – den "sparken i baken" som jag fick var att min pappa hade en kollega på jobbet, en arkitekt från Jugoslavien, och han satt ensam hemma på helgerna så att mamma och pappa bjöd hem honom. Så såg han att det stod en gitarr i ett hörn så frågade han "Kan jag få spela lite?" Och han satte sig och började spela *Tarréga* och *Albeniz* och jag fick världens "wow"[-upplevelse och tyckte att det var] helt otroligt. Så sen under ett eller ett par år så kom han hem varenda helg och satt och spelade för mig i flera timmar och det där tror jag blev starten, det var där jag fick mitt verkliga intresse. Så från den stunden – ja förutom att jag alltid har suttit och spelat Beatleslåtar och så – var det klassisk gitarr det som intresserade mig. Elgitarr lät ju så fruktansvärt illa på den tiden. Det man kom över var rena skräpet så det lockade aldrig. Om de grejer som finns nu hade funnits då så hade jag kanske provat, men då var det inte aktuellt.

Berätta lite om din utbildning – jag läste t.ex. att du studerat här på skolan.

Ja, när jag var ungefär fjorton-femton år gammal så gick jag privat för Per-Olof Jonsson som då var professor här på skolan, och sen så sökte jag in hit när jag var nitton. Sen när jag hade gått här i ett år så bestämde sig Per-Olof för att bara undervisa i Köpenhamn, så för att kunna ha kvar honom som lärare så sökte jag solistlinjen där och gick den samtidigt med gitarrpedagog här i Malmö. Och så var det fram till -79 när jag gick ut.

Hur mycket musicerar du jämfört med att vara lärare idag?

Gitarrklassen är ovanligt stor [i år] så just nu är det ganska mycket undervisning. Men vi kan säga att det är ungefär en tredjedel undervisning och två tredjedelar musicerande som gäller för mig tidsmässigt. Jag är ute och spelar rätt mycket och har tack och lov väldigt mycket konserter runtom i världen så det vill jag absolut inte släppa.

Men det som startade det hela var att jag vann en gitarrtävling i Paris, hösten -78, när jag hade ett halvår kvar på konservatoriet. Per-Olof hade kommit tvåa i den där tävlingen i början på sextioalet och visste att det kan ge rätt mycket publicitet. På den

tiden så fanns det nästan bara den gitarrtävlingen så att om man skulle satsa på någon så var det den. Och jag råkade väl hamna rätt och vann den och det fick ett enormt genomslag i media här hemma då det var en man från Sveriges Radio med ner [till Paris] som var väldigt intresserad av gitarr. Han gjorde en bevakning av hela evenemanget och fick in det i Dagens Eko, och dagen efter så var det förstanyheten i varje nyhetsändning. [Reportaget lät] ungefär som en direktsändning av ett slalomåk av Ingemar Stenmark - den är faktiskt rätt [underhållande att lyssna på]. [Där kan man tydligt] se vad det kan betyda hur man gör [ett sånt reportage]. Dagen efter så fanns det inte många i landet som hade missat vad som hade hänt. [Det fick ett sånt] jättegenomslag att telefonen började ringa redan nere i Paris och [efter bara] någon månad så hade jag konserter för ett år framöver, samt TV- och radioinspelningar och [erbjudande om skivkontrakt från] ett par tre grammofonbolag.

Så det förändrades över natt så att säga?

Absolut. Men Per-Olof hade varit förutseende nog att förse mig med en ordentligt stor repertoar så jag behövde inte sätta mig och öva in en massa grejer utan hade några färdiga program som jag bara kunde sticka ut och spela direkt. Det var väldigt bra.

Hade du någon tanke på att du skulle vinna?

Nej, jag kan helt ärligt säga att jag inte hade tänkt scenariot överhuvudtaget. Jag hade redan tävlat väldigt mycket i golf och spelat på elitnivå och jag hade samma inställning till att tävla i musik, [det vill säga] att jag ska göra så att jag själv är nöjd. Men det är klart att när jag kom ner och hörde hur de andra spelade så kände jag att om jag kan prestera max så kanske jag har en bra chans. Och det gjorde jag nog den kvällen. [Och det var] oerhört praktiskt [för min karriär]. Det var innan datorer och sånt och medielandskapet såg helt annorlunda ut. Var man med i vissa tv-program så hade 90% av svenska befolkningen sett det och skrevs det i tidningar så hade i princip alla läst det. [...]

På slutet på 70-talet så fanns det inte heller en möjlighet att ge ut skivor själv. Skulle man få ut skivor så behövde man vara på ett bolag och där hade jag lite tur. Gitarristen Narciso Yepes var på väg ut ifrån Deutsche Grammophon – som kanske fortfarande är det största bolaget inom klassisk musik – så då fanns det en lucka där och då, och eftersom mina plattor sålde väldigt bra så upptäckte väl de på huvudkontoret där nere att det här kanske vi skulle satsa på. Man ska ha lite tur med timingen också och så ska man vara väl förberedd. Och så ska man ha lite tävlingsinstinkt, ja alltså man ska tycka att utmaningen är kul. Det ska ju inte kännas jobbigt. Jag har alltid tyckt om att gå in på scen och spela – då känner jag att verkligen lever när det hettar till ordentligt. Det tror jag är en bra egenskap. För annars så orkar man inte då det är mycket jobb, mycket anspänning och sånt.

Har du fått jobba hårt för att komma dit du är idag? Ibland kan man ju jobba hårt utan att det känns som hårt.

Alltså, jag är sån att jag alltid vill spela. När jag har stigit upp på morgonen och ätit frukost så vill jag helst av allt ta fram en gitarr och spela. Och så har jag alltid gjort och det har räckt till dit jag är [idag]. För mig hade ett civilt arbete - jobba på kontor [eller dylikt] - varit hundra gånger hårdare. Det är det här jag vill göra så jag har säkert jobbat jättehårt men det har inte känts så.

Övar du fortfarande dagligen?

Ja, det gör jag absolut. Nu har jag spelat vansinnigt mycket senaste en och en halv

månaderna och varit ute och spelat non-stop i princip. Så nu tog jag faktiskt ledigt två dagar och bara spelade golf i helgen. Men jag kände nu att det var kul att plocka fram gitarren igen. Det var mest för att få vila fingrarna och kunna fila ner naglarna för de var ganska slitna. Nu drar jag igång igen.

Vilka olika typer av kunskaper och färdigheter tycker du är viktiga att utveckla för att få in en fot i gitarrbranschen?

Jag har alltid bara satsat på att försöka spela så bra som möjligt. [...] Jag tror att för mig skulle det kännas väldigt svårt att tänka "om jag gör det och det och det så kanske jag får kontakt och hittar de kanalerna" [...] Jag skulle känna att jag hela tiden var ett steg efter om jag skulle försöka anpassa mig till någonting som finns. Så då försöker jag hellre hitta... ja, som det heter inom bilreklam: "Det är bättre att leda utvecklingen än att följa den". Det låter kanske lite kaxigt och man behöver ju inte sätta näsan i vädret för det, men jag tror att om man har egna idéer och verkligen speciella saker så är det nog bra att tuta och köra. Jag har till exempel spelat Bach på en elvasträngad gitarr. Det är nästan ingen annan som gör det - och jag gjorde även två skivor på Deutsche Gramophon med Beatlesmusik för gitarr. Det är inte heller [någon som gjort] men det är sånt som jag verkligen brinner för och det tror jag är viktigt. Sen så ska man verkligen se till att göra det så bra som man bara kan - att man hela tiden försöker maximera det hela.

Kvalitén menar du?

Ja precis. Så att man verkligen står för det [man spelar]. Att man är bergsäker och att man är övertygad om att det här, det här kan jag inte göra bättre. Jag tror att när man sitter där på scenen så måste man ha den inställningen. Man får inte gå in där och känna "Oh shit, det finns hundra som skulle kunna göra det här bättre - varför sitter jag här?" för då gör man inte sitt bästa.

Är det viktigt att vara originell och hitta sin nisch?

Ja, jag tror det. Än mer nu än när det är sånt mediebrus överallt. Nisch och kvalitet.

Vad skulle du säga att din nisch är?

Utomlands så är jag ju absolut mest känd för mina Bach-inspelningar. Jag har ju gjort femton turnéer i Japan sen mitten på åttiotalet och det är Bach de vill höra där oftast. Ofta när jag åker utomlands så har jag bara min elvasträngade gitarr med mig. Den är mitt signum så att säga och det tror jag är viktigt. Det är ingen idé att jag åker ner på en gitarrfestival i Spanien och spelar *Albeniz* och [*ohörbart*] för att det är så många andra som gör det säkert bättre än vad jag gör, eller annorlunda eller hur man nu vill säga. Men det jag kan vara nästan ensam om är de här med Bach och Beatles [...]

Har det betytt mycket för din karriär?

Ja det har betytt mycket, väldigt mycket. Det är inte det som har sålt flest plattor men för mitt "rykte" eller "karriär" - det låter väldigt pretentiöst - men så är det nog Bachinspelningarna som... Att spela in Bachs alla lutverk på Deutsche Grammophon är en kvalitetsstämpel som man får i skinkan på något sätt. Och det är någonting som bara finns där.

Har du varit till nytta för dig att bibehålla en musikalisk bredd? Jag tycker man ofta ser dig samarbeta med musiker från en annan genre än klassiskt.

Ja, jag är intresserad av all möjlig musik och tycker väldigt mycket om att samarbeta med andra musiker och då ger det också bredd naturligtvis. Nu senast var jag på turné

med Nisse Landgren, Jan Lundgren och Miriam Aida och spelade Sinatra-låtar och det är jättekul att göra sådana saker som man inte gjort innan. Så visst, jag spelar den musiken jag är intresserad av och då blir det ganska brett.

Men det är bara nylonsträngat som gäller?

Ja, instrumentet är hela tiden detsamma, för att det är det jag kan. Jag kan inte sätta mig och vara en dålig elgitarrist när jag ska uppträda utan då får jag vara en bra klassisk gitarrist istället och så får man hitta en vinkel in i musiken därifrån. Det är viktigt för mig. Det finns andra som kan kombinera. Du har ju pratat med Mats [Bergström] alldeles nyss – han är en alldeles utmärkt elgitarrist och har verkligen också en jättebredd och kvalitet på alla sätt och vis. Mats och jag har känt varandra i evigheter och vi träffas ofta och utbyter idéer. Det känns jättekul att ha en sån kollega runtom. Han följer också sin övertygelse – spelar det han vill, det han tycker om, och sen skiter man väl i vad det är för genre. Det är inte intressant för mig i alla fall. Jag behöver inte ha någon stämpel på min musik.

Vad finns det för arbetsroller för en professionell gitarrist? Studiomusiker, kompmusiker?

Ja, om man som jag bor i en liten fiskeby utanför Kivik så är det här med att vara studiomusiker kanske inte det som i första hand dyker upp. Det gör det däremot för Mats som bor i Stockholm. Han kan ju på tio minuter springa ner [till studion] och hjälpa till. Så de grejerna har jag gjort väldigt sparsamt men naturligtvis om man har den begåvningen och det intresset så är det en grej som man kan satsa på.

För mig har det mer varit att åka runt och spela solokonserter, spela med symfoniorkestrar, spela med fasta ensembler såsom stråkkvartetter, blåsarkvintetter, turnera runt med olika konstellationer, kanske med någon violinist, cellist, sångerska, sångare. Det är det jag har pysslat med.

Har du en närvaro på Internet, t.ex. en hemsida?

Nej.

Du funderar inte på att ha det?

Det borde jag väl göra men dels så är jag urusel på datorer själv och så har jag märkt att jag har tillräckligt med jobb ändå. Det ligger rätt mycket [filmklipp] på YouTube också. Sen finns det en liten känsla att det här med att vara lite svår att få tag på kan också sporra en del att [verkligen försöka leta upp en], men det är inget medvetet utan det är nog mer lathet eller brist på tid. Jag hade en hemsida en gång men den låg på en server som försvann och sen så rann det bara ut i sanden. Folk hittar mig ändå. Det går att ringa.

Finns det någon särskild orsak eller motivation till att du valt att bli musiker? Jag har fått uppfattningen att det är musik som är ditt största intresse.

Ja, jag älskar musik och jag tycker om utmaningen att få lite press på mig och spela. Jag tänker [också] på musik nästan jämt så det är naturligtvis idealiskt att få jobba med det.

Har det varit så så länge du kan minnas?

Musik och idrott är de två grejer som jag har hållit på med. Det var friidrott väldigt länge, sen golf som tävlingsidrott och så har det varit gitarr. [...] Jag är inte helt säker på att min kropp hade pallat hålla på att spela så mycket om jag inte hade idrottat parallellt för att det är så himla lätt att dra på sig skador och förslitningar. Det är så många utav

mina kollegor som kombinerar musiken med någon form av idrott. Det tror jag är jättebra.

Idrottar du flera gånger i veckan?

Jag spelar så mycket golf jag hinner, så det kan ju bli fem dagar i veckan om det skulle vara fint väder. Jag kan inte sticka ut och sparka fotboll för att förmodligen så skulle jag snubbla och bryta ett ben. Och volleyboll, basket och handboll är ju uteslutet. Golf har jag spelat sen jag var liten så jag vet exakt vad som händer, eller inte exakt men jag vet att jag inte skadar mig i vart fall, så det passar bra. På gitarren vrider man åt vänster och i golf vrider man åt höger. De muskler som blir förkortade av att spela gitarr stretchar man väldigt effektivt med en golfsving. Men det kan också vara tennis, badminton, pingis eller dylikt.

När anser du att man är framgångsrik som gitarrist?

Oj, jag har alltid hela mitt yrkesverksamma liv velat kalla mig musiker. Det står det i telefonkatalogen också. Så att om jag får omformulera frågan?

Absolut!

När man är framgångsrik musiker så tycker jag att... Mitt mål är att nå fram och att beröra den som lyssnar på min musik. Då känner jag att jag har varit framgångsrik. Sen finns det ju en ekonomisk verklighet och om man skulle se till den så är man naturligtvis framgångsrik om man kan spela så mycket så att man kan leva utav det. Men jag skulle ha väldigt svårt att tänka att "nu ska jag öva in ett stycke som jag kan tjäna tio tusen på" eller "övar jag in det här så kanske jag blir populär". Så fungerar det inte för mig utan jag spelar musik som jag tycker om, gör det så bra som möjligt och när man ser – när man spelar någonstans – att det är någon fot som börjar vicka någonstans eller att någon sitter och blundar, utan att ha somnat, och njuter – då har jag varit framgångsrik. Det är den största belöningen. Sen måste vi naturligtvis kunna betala hyran och ha mat för dagen, men de andra målen är roligare. Det är viktigt att beröra – musik är kommunikation. Det är som när vi sitter här och pratar. Jag vill se den jag spelar för i ögonen och verkligen nå dit att man känner att de som sitter och lyssnar följer med. Det är det som är spännande med musik, eller om det är teater eller om det är någon som håller ett föredrag eller vad det än är. Det är samma sak, precis samma sak. Så ser jag på det hela.

2015-03-06

DISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att reflektera över intervjuresultaten och undersöka om - och i så fall hur - de har besvarat de frågeställningar jag introducerade under "Syfte" samt om det finns några slutsatser att dra.

Möjliga arbetsroller för en gitarrist

Avsikten med frågan kring arbetsroller var att ta reda på om det finns några specifika sådana för gitarrister som gemene man inte vanligtvis känner till, inklusive mig själv. Under intervjuerna har det dock inte framkommit något som tyder att det skulle vara så, men oavsett detta så har det varit intressant och inspirerande att få ta del av det som Bergström, Söllscher och Lundgren jobbat med under sina karriärer fram tills nu.

Grovt sammanfattat har de arbetsroller som nämnts under intervjuerna varit solist, ackompanjator, ensemblemusiker, studiomusiker, producent och pedagog, och de anställningsformer som nämnts har varit frilansare och projektanställd (samt anställning inom Musikalliansen).

Att arbetsrollerna varierar beroende på vilken genre man spelar har blivit tydligt. Söllscher spelar exempelvis ofta solokonserter medan Lundgren inte nämner något om detta, vilket är logiskt eftersom den musik han valt specialisera sig inom nästan uteslutande är ensemblebaserad. Lundgren och Bergström nämner i sin tur möjligheten att bli anställd i orkestrar inom populärmusik, jazz och TV-program - ett forum där den tonsvaga, nylonsträngande gitarren förekommer väldigt sällan.

En universell arbetsroll för akustiska gitarrister oavsett genre tycks vara att ackompanjera sångare. Detta förekommer för alla tre och speciellt för Bergström som bland annat gjort det till sin affärsidé att åka "snålskjuts" på sångare som (åtminstone vid tidpunkten för samarbetet) varit mer eftertraktade än han.

Jag får intrycket att just denna arbetsroll kan vara en källa till många arbetstillfällen för en gitarrist och väl värd att utforska. Denna slutsats drar jag utifrån intervjuresultaten liksom av egen erfarenhet. Ett personligt intryck är att den breda publiken tycks uppskatta vokalmusik snäppet mer än instrumentalmusik – jag har i flera konsertsammanhang huvudsakligen fått beröm för mitt ackompanjemang av sångare trots att jag också spelat solostycken under dessa konserter.

Även om denna uppsats främst lägger fokus på frågan hur man finner sitt levebröd på att spela gitarr, är det också värt att nämna att musikbranschen erbjuder ett brett utbud av andra arbetsroller, till exempel inom musikproduktion och administration kring konserter och festivaler (Beeching 2010, s. 340). Trots att ens högsta önskan kanske är att få livnära sig som musiker kan ett jobb som till exempel konsertarrangör resultera i att man får goda kunskaper om branschen och kontakt med personer som kan hjälpa en att få fart på musikerkarriären.

Viktiga kunskaper och egenskaper att utveckla

Här redogör jag för de egenskaper som mina informanter själva anser är viktiga när de fick frågan vilka egenskaper och kunskaper de ansåg viktiga att besitta och utveckla, liksom andra egenskaper som det blivit tydligt att personen haft stor nytta av under sin karriär när man betraktar intervjun som helhet.

Starkt grundintresse för yrket

Det råder ingen tvekan om att alla tre intervjuade har ett brinnande intresse för musik, gitarr och sin respektive huvudgenre. Både Lundgren och Söllscher uttrycker att det är musicera de allra helst vill göra i vardagen och livet, och sett från ett rent logiskt perspektiv bör ett starkt rotat intresse vara en grundförutsättning för att man ska kunna lyckas livnära sig inom musik. Bergström styrker detta när han nämner hur viktigt det är att behålla kontakten med den "lustfyllda grundkänslan" som en gång fick en till att börja med musik.

Att tycka om att öva och att leverera kvalité

F r Söllscher och Lundgren verkar ( terigen)  vandet vara en av livets absoluta höjdpunkter. Personligen delar jag snarare Bergströms förhållande till övning, det vill säga att det  r lättare och roligare att öva om det finns en tydlig anledning (till exempel en viktig spelning).

Det är dock uppenbart att alla tre hunnit med ett mycket stort antal timmar i  vningsrummet och att alla  r väldigt måna om att den musik de levererar ska hålla hög kvalité. F r Söllscher verkar kvalité till och med vara det han byggt hela sin karriär på – hans affärsidé  r med andra ord att leverera just detta.

Att tycka om att uppträda inför publik

En annan sak som slår mig  r hur mycket alla tre tycker om att stå på en scen och spela inför publik. Söllscher gillar känslan av att det "hettar till" när han går in på en scen för att spela, Lundgren m r som bäst n r han övar eller sitter på scenen och Bergström uttrycker bland annat hur kul han tycker att det är att få  ka ut till små föreningar på landsbygden och spela musik.

Detta har varit högst inspirerande att få ta del av då jag faktiskt inte hört personer uttrycka en så stor uppskattning av att få spela musik inför publik tidigare. Det jag har hört från flera håll är dock att övning ger färdighet även i detta fall och min egen uppskattning av scenframträdanden har helt klart ökat markant under mina  r på musikhögskolan.

Vikten av anpassningsförmåga

Både Bergström och Lundgren lyfter tydligt fram att det är viktigt att snabbt kunna smälta in i situationer där man samarbetar med andra musiker. Det är dock svårt att bedöma om de syftar på exakt samma sak när de beskriver hur de själva har haft användning av denna egenskap, dock är det naturligt att själva tillvägagångssättet skiljer sig åt eftersom de (huvudsakligen) inte spelar samma sorts musik.

Inom improvisationsmusik som Lundgren spelar så tycks det vara av yttersta vikt att extremt snabbt kunna hitta sin plats i det gemensamma uttrycket i en ensemble då reptillf llena ofta är begränsade till ett eller inget alls innan konsert. Gällande Bergström så framkommer det inte hur repetitionsklimatet ser ut inom till exempel kammarmusik, men jag skulle gissa på att det inte är lika begränsat. Han lyfter också

fram "anpassningsbar" som en förmåga att snabbt kunna smälta in i ensemblesituationer, dock får jag en känsla av att han inte är lika strikt som Lundgren när det kommer till uttryck, spelstil och "sound" utan att detta också kan anpassas efter situationen.

Värdet av att vara social och att skapa nätverk

I princip varje bok som jag bläddrat igenom inför detta projekt har lyft fram förmågan att kunna nätverka ("networking", det vill säga att knyta kontakter med människor som kan hjälpa en att gå framåt i sin karriär) som en viktig nyckel till framgång. Ett problem för mig har varit att jag trott att *networking* innebär att man ska vara en överdrivet inställsam "hustler" som Lundgren nämner i sin intervju, vilket är något jag inte alls upplevt som intressant.

En bidragande faktor till att jag till slut valde Beechings bok som min mest omfattande litteraturkälla var att hon korrigerade min förståelse av nätverkande. Så här inleder hon till exempel det andra kapitlet i boken:

Musicians commonly have the wrong idea about networking. They mistakenly believe that it's all about self-interest: the "What can you do for me?" approach, sucking up to important or influential individuals. [...] When viewed this way, most musicians find the idea of networking distasteful. (Beeching 2010, s. 21)

Vidare skriver hon att *networking* egentligen handlar om att skapa och utveckla goda relationer med personer inom samma bransch och att dessa möten oftast sker väldigt slumpmässigt (till exempel på konserter, i mataffären eller i mötet med gamla vänner). Hon lyfter också fram att det är väldigt viktigt att komma ihåg att det handlar både om att ge och ta och att bara interagera med en kontakt utifrån att man endast är i behov av något förstör relationen snabbare än den byggs upp (ibid 2010, s. 22).

För mig låter det helt enkelt som att nätverkande är samma sak som att vara social och trevlig med sina kollegor och detta är ju något som lyfts fram som viktigt i alla intervjuer och är en egenskap som alla informanterna besitter. Lundgren styrker även påståendet gällande slumpmässiga möten när han i slutet på intervjun delar att "varje spelning man gör, särskilt om man gör bra ifrån sig, kommer leda till något annat."

Bredd och nisch

Tidigare hade jag uppfattningen att bredd och nisch är varandras motsatser. Under projektets gång har det dock framkommit att så inte är fallet, det vill säga att det hela inte är så svart och vitt som jag förut trott.

Lundgren berättar till exempel att han aldrig ändrar på sitt spelsätt, instrument eller tonspråk oavsett vilken sorts musik han spelar. Han är med andra ord genremässigt bred och instrumentalt och musikaliskt nischad på samma gång. Detta tycks gälla även för Sölscher. Denne berättar att han ofta samarbetar med musiker från andra genrer men att han aldrig spelar något annat instrument än klassisk gitarr, vilket också förmodligen innebär att han aldrig använder något annat spelsätt än det klassiska. Detta tillvägagångssätt medför givetvis att arbetsmöjligheter inom vissa specifika genrer faller bort, till exempel rock som vanligtvis kräver att man spelar elgitarr.

Bergström upplever jag som minst strikt av de tre när det gäller instrument och spelsätt, inte minst när han talar om början av sin karriär. Här upptäcker vi ytterligare något som tycks växa ju mer etablerad man blir som musiker, nämligen just möjligheten att kunna nisha sig inom ett smalt område. Klassisk musik verkar alltid ha varit Bergströms största intresse, men för att verkligen få in fötterna i musikerbranschen kunde han inledningsvis inte tillåta sig att vara så selektiv. Även Lundgren är inne på samma spår när han uppmanar oetablerade musiker att inte vara kräsna och tacka nej till spelningar i början av karriären.

I sin bok lyfter Beeching fram att det finns både för- och nackdelar med att vara väldigt bred och väldigt nischad. Flexibilitet och mångsidighet tycker hon är bra egenskaper för en frilansande musiker (2010, s. 254), men hon menar också att det inte bör ske på bekostnad av kvalité, det vill säga att ens fokus alltid är att erbjuda musik som man är bra på och bekväm med att framföra. Här kommer vi återigen in på musikalisk kvalité och det framkommer som sagt tydligt att alla tre som intervjuats är väldigt måna om att deras musik ska hålla en hög, om inte en exceptionellt hög standard.

Vänder vi på myntet och istället betraktar den oerhört specialiserade musikern, berättar Beeching att fördelar med att vara en sådan är att det blir lättare att skilja sig från konkurrenterna och skapa sig ett rykte, men att en hake är att även ens marknad och publik då begränsas (2010, s. 255). Detta påstående går att länka samman med det Lundgren och Bergström berättar. De är idag båda två väletablerade namn inom ganska smala genrer (klassisk gitarr respektive Django-gitarr) men tycks ha fått börja brett och sedan successivt smalna av snarare än tvärtom. Söllscher däremot är en av dem i musikersfären som inte bara hittade fram till sin publik och marknad över en natt, utan förmodligen också i ett enda slag introducerade sitt spel till många nya åhörare och därigenom skapade en ny marknad. Detta visar vad ett stort, karriärmässigt genombrott kan resultera i.

Gällande att skapa sig en nisch är det tydligt att alla tre tycker att det är viktigt att man som musiker hittar och odlar en egen specialitet. Lundgren tror till exempel att han inte hade fått lika många konserterbjudanden om han hade varit bra på många olika saker och Söllscher berättar att hans signum – den elvasträngade gitarren samt Bach- och Beatlesinspelningarna – betytt oerhört mycket för hans karriär. Att helt "snöa in" på något och inte ta hänsyn till marknaden eller publikens efterfrågan verkar dock vara att ta det hela lite för långt och göra det onödigt svårt för sig (se Bergströms exempel om Takemitsus gitarmusik).

Bergström säger å sin sida att han inte känner sig så nischad utan tvärtom bred, och jag tror att han med detta syftar på att han jobbat inom flera olika genrer samt spelat både klassisk gitarr och elgitarr. Dock tycker jag att man även här kan skymta en specialitet som Bergström ganska ensam om – nämligen en stor bredd med hög kvalité. Jag känner själv inte till någon annan gitarrist som kan spela klassisk gitarr på den nivå han gör men också är högst kompetent inom improvisation, ackompanjemang, arrangering och elgitarr.

För att slå sig fram i dagens musikbransch tycks det vara av största vikt att man finner och odlar en specialitet – eller nisch – i sitt utövande och denna får gärna vara av ett slag som man är relativt ensam om. Vidare är det viktigt att specialiteten håller en hög kvalité, att den har en marknad och publik samt att den går att applicera inom olika musikaliska sammanhang och genrer. Givetvis finns det alltid undantag, men utifrån

intervjuerna att döma tycker jag att dessa faktorer urskiljer sig som viktiga nycklar till framgång.

Vikten av att aktivt engagera sig i sin karriär

I kapitlet om marknadsföring i *Lathund för låtskrivare* skriver Eva Hillered:

Hur gör man för att nå ut med det man skapat? [...] Att basunera ut till världen "Köp mina sånger, köp mina framträdanden, jag är bäst!" är inte det lättaste för den känsligaste typen. Man vill bli upptäckt! Man vill att folk ska älska ens låtar och man vill att *de* ska erbjuda en att få spela och att *de* ska fråga: "Hur får man tag på din platta?" Man vill att *de* ska vara en stor mängd människor. Gärna så där en miljon. (Hillered 2009, s. 229)

Detta fick mig till att le av igenkänning då jag definitivt drömt mig bort i liknande tankar mer än en gång. Även Beeching är inne på samma spår när det gäller denna lite passiva attityd till framgång:

Musicians often attribute career success to fate or destiny. They say it's a matter of being in the right place at the right time, getting "discovered," or just being lucky. Unfortunately, this kind of thinking leads to a passive approach: to simply letting things happen as they will. My goal is to fundamentally change this thinking and promote the idea that *you* are the person in charge. *You* are the architect of your future. (Beeching 2010, s. 1)

Beeching och Hillered bekräftar informanternas erfarenhet att man som musiker hela tiden aktivt bör försöka skapa möjligheter för sig själv i motsats till att vänta på att något ska hända. Lundgren började till exempel att ringa efter spelningar nästan i samma stund som han plockade upp en gitarr för första gången och Söllscher åkte ända ner till Paris för att delta i en gitarrtävling som han inte alls trodde att han skulle vinna. Även om både Bergström och Söllscher lyfter fram tur som en betydande faktor så får jag inte intrycket att de suttit och väntat på att turen ska infalla utan att den istället kommit som ett resultat av att de varit aktivt engagerade i att få fart på sina karriärer.

Beeching anser även att "slå igenom över en natt" är ett medieskapat fenomen och myt då det oftast visar sig att en musikers plötsliga genombrott föregåtts av tiotals år av förberedelser (2010, s. 4). Ser vi på Söllschers fall så stämmer detta påståande eftersom han hade vid tidpunkten för sitt genombrott övat gitarr under sexton år och dessutom på heltid under många av dessa.

Vikten av att synas på Internet

Då jag själv stundtals jobbar med webbdesign så har det varit av starkt intresse för mig att fråga etablerade musiker hur deras nätnärvaro ser ut. Jag trodde att samtliga tillfrågade skulle svara att det är av yttersta vikt att man syns på nätet, men i intervjuerna är svaren högst varierande.

Beeching anser dock att det i dagens musikbransch är viktigt för varje musiker att synas på Internet (2010, s. 123) och att det inte räcker med att bara ha en hemsida längre. I dagens nätklimat är sociala medier minst lika viktiga plattformar och hemsidor bör därför helst kompletteras med profiler på till exempel *Facebook*, *Twitter* och *YouTube*. Hon har dock förståelse för att mycket aktiva musiker kan ha svårt att hitta tid och

energi till att hålla alla dessa nätprofiler uppdaterade och nämner att det är helt acceptabelt om man istället föredrar ett annat, mer traditionellt kommunikationsmedel för att hålla kontakt med sin publik.

Jämför vi Beechings påståenden med intervju svaren kan man bland annat dra slutsatsen att Internet är en generationsfråga och att marknadsföring är av mindre vikt för dem som redan har en stark relation till sin publik och marknad samt har ett stort kontaktnät inom yrket. Både Bergström och Sölscher karriärer tog fart långt innan Internets intåg och de hävdar båda två att det förmodligen skulle vara till nytta för dem att förbättra sin nätnärvaro, men att de undviker detta dels för att de inte känner tillräckligt kunniga på datorer och för att de får tillräckligt med jobberbjudanden ändå.

Som Sölscher nämner har han dock en ganska stark, passiv närvaro på bland annat YouTube. Trots att han själv inte har laddat upp något där så ger frasen "Göran Sölscher" i skrivande stund över 7000 sökträffar och för mig personligen har hans starka närvaro på YouTube haft en positiv effekt på min relation till musikern och "varumärket" Göran Sölscher. Jag misstänker att jag inte är ensam om att uppleva detta, speciellt bland oss i den lite yngre generationen i hans publik.

PERSONLIGA SLUTSATSER OCH KONSEKVENSER

Intervjuerna och analysen av dessa pekar bland annat på att en musiker, genom att mycket aktivt engagera sig i sin karriär, avsevärt förhöjer sina chanser att livnära sig på musik. Det är givetvis inget fel i att hoppas på det stora genombrottet och drömma stora drömmar, men för min egen del står det nu klart att enbart göra detta kan liknas vid att sitta framför ett berg och vänta på att någon ska komma och bära upp en till toppen.

Under väntetiden bör man väl istället prova att ta några egna steg uppför berget och bekanta sig med terrängen, utmaningen, spänningen och nöjet som väntar? Vem vet – helt plötsligt kanske man befinner sig där uppe utan att riktigt förstå hur det hela gick till.

"Att göra-lista"

Som en sammanfattning av de konsekvenser jag hoppas att denna undersökning ska få för egen del skapar jag nu slutligen en "Att göra-lista", där jag specificerar vad jag behöver ta itu med i nuläget (juni 2015) för att påbörja min resa som frilansande gitarrist:

- Öva flitigt och regelbundet så att du håller dig i form, utvecklas och växer som musiker, och så att du kan ta chansen när och om den kommer.
- Konkretisera din musikerprofil: Vem är du och vad kan du erbjuda? Vilken är din gitarnisch, genre, publik och marknad?
- Reflektera över hur du kan göra dina framträdanden ännu mer professionella, underhållande och intressanta, både musikaliskt och mellansnacksmässigt, för att på så vis ta hela ditt musikaliska varumärke till nästa nivå.
- Ta tag i potentiella samarbetsprojekt som ligger och svävar i luften genom att fråga dina respektive musikaliska samarbetspartner om de vill gå från ord till handling och börja repa och leta spelningar.
- Jobba aktivt med marknadsföring: Skaffa visitkort, bygg klart hemsidan och ladda upp filmklipp på *YouTube* som lyfter fram dina musikaliska styrkor på bästa möjliga vis. Håll även vänner, bekanta och obekanta regelbundet uppdaterade om din verksamhet via medier såsom *Facebook* och *Instagram*.
- Gör en lista på potentiella spelställen och arrangörer. Lyft sedan luren och börja ring. Vid behov, referera till hemsidan där en komplett presentation av dig finns att hitta.
- Gör en framtidskoll och fundera på var du vill befinna dig år 2025. Vilka projekt önskar du ha slutfört (samarbeten med andra specifika musiker, studioinspelningar, turnéer)? Var vill du befinna dig livs- och inkomstmässigt? Kommer du jobba med musik på heltid eller kombinera det med andra yrkesområden? Sätt vid behov upp mindre delmål för det första, andra och femte året enligt Eva Hillereds förslag i *Lathund för låtskrivare* (2009, sid 238).
- Njut och ha kul!

REFERENSER

Beeching, A.M. (2010). *Beyond Talent: Creating a Successful Career in Music*. Oxford University Press, USA

Boysen, P & Wennman, K.: (2008) *Musik som levebröd* Stockholm: Sveriges Utbildningsradios AB

Hatschek, K. *How to Get a Job in the Music Industry* (2007), Berklee: Berklee Press Publications

Hillered, E. & Kapadia, S. (2009). *Lathund för låtskrivare*. Stockholm, Norstedts Prisma

Irving, Dorothy, *Yrke: musiker - tankar om musikkommunikation*. (1987) Stockholm: Rikskonserter

Lantz, A (2007) *Intervjumethodik*. Lund: Studentlitteratur

BILAGOR

Bilaga 1. Intervjufrågor och -planering

1. Presentation

Presentera dig själv och arbetets syfte

2. Avtalsfrågor

- Önskar du att vara anonym?
- Går det bra att jag gör en ljudinspelning av intervjun för senare transkribering?
- Vill du läsa igenom dina svar när jag transkriberat och renskrivit dem?

3. Inledande frågor

- Hur gammal var du när du började spela gitarr?
- Har du gått någon utbildning inom gitarr och musik? Om ja, vilken och hur många år var den på?
- Lever du idag på att uteslutande musicera eller jobbar du t.ex. som pedagog/lärare också?
- När och hur skulle du säga att din karriär som yrkesgitarrist tog sin början? (Hur fick du så att säga en fot in i gitarristbranschen?)
- Har du fått jobba hårt för att komma dit du är idag?

4. Frågor om branschen

- Vilka olika typer av kunskaper och färdigheter tycker du är viktiga utveckla för att få en fot in i i gitarristbranschen?
- Vilka personliga egenskaper anser du är viktiga för att vara verksam som frilansande musiker? Hur viktigt är det t.ex. med originalitet/nisch?
- Spelar du flera olika genrer? Har det varit till nytta för dig att bibehålla en musikalisk bredd som gitarrist?
- Vilka arbetsroller finns det för en professionell gitarrist?
- Har en uppdaterad närvaro på Internet (hemsida, Facebook, YouTube) varit till nytta för din karriär?

5. Avslutande frågor

- Finns det någon särskild orsak eller motivation till att du valt att bli musiker?
- När anser du att man är man framgångsrik som gitarrist?